

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากประเทศที่พัฒนาแล้วมักให้ความสำคัญต่อการปกป้องและคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นอย่างมาก เนื่องจากเด็กจะต้องกลายเป็นผู้รับภาระในการบริหาร การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การป้องกันรักษาความมั่นคงของชาติ รวมทั้งเป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์และเอกลักษณ์ความดีงาม ตลอดจนภารกิจต่าง ๆ อันเป็นมรดกตกทอดทางศิลปวัฒนธรรมของชาติต่อไปเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้น เด็กจึงควรได้รับการปกป้องคุ้มครอง ดูแล และพัฒนาให้เจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย และจิตใจอย่างมีศักยภาพ¹

การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนเป็นแนวคิดสากล สังคมต่างก็ให้ความสนใจกับปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กและปัญหาการทารุณกรรมเด็ก ทำให้เกิดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ.2467 (ค.ศ.1924) ที่นครเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ปฏิญญาดังกล่าวระบุว่าเด็กจำเป็นต้องได้รับอาหาร การรักษาพยาบาลและการช่วยเหลือ โดยถือว่าเด็กเป็นเป้าหมายแห่งการเอาใจใส่ แต่มิใช่หมายถึงเด็กมีสิทธิในตนเอง ต่อมาเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2491(ค.ศ.1948) สหประชาชาติได้ลงมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งในปฏิญญาดังกล่าวก็ระบุว่าเด็กมีสิทธิได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษเท่านั้น มิได้ระบุว่าเด็กมีสิทธิในตัวเองที่จะได้รับบริการต่าง ๆ ไม่มีสิทธิในฐานะพลเมืองหรือสิทธิทางการเมือง เพียงแต่ได้รับการปกป้องเท่านั้น จนกระทั่งเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2502 (ค.ศ.1959) สิทธิในฐานะที่เป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของเด็กจึงได้รับการยอมรับเป็นครั้งแรก โดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

¹ วันชัย รุจนวงศ์, สรรพสิทธิ์ คุมพ์ประพันธ์, วัชรินทร์ บัจเจกวิญญูสกุล และคณะ, กฎหมายและแนวปฏิบัติในประเทศไทย เฉพาะกรณีที่ไม่สอดคล้องตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาพิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพฯ: สถาบันกฎหมายอาญา, 2543), หน้า 1.

แห่งสหประชาชาติ (U.N.Declaration on the Right of the Child) ซึ่งระบุว่า เด็กย่อมมีสิทธิที่จะมีชื่อและได้สัญชาติจากการเกิด²

สหประชาชาติได้เชิญชวนให้ประเทศสมาชิกยอมรับและปฏิบัติตามปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กตลอดมา แต่เนื่องจากปฏิญญาเป็นเพียงประกาศทั่วไปมิใช่อนุสัญญาหรือกติกา ระหว่างประเทศ โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว ปฏิญญาไม่ก่อให้เกิดพันธะทางกฎหมายแต่อย่างใด ดังนั้นกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF: United Nation Children's fund) จึงได้จัดทำอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ประกาศใช้เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2533 (ค.ศ.1990) มีประเทศต่าง ๆ ลงนามรับรองกว่า 120 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยที่ได้ร่วมลงนามเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2535 และสหประชาชาติได้จัดตั้งคณะกรรมการระหว่างประเทศ เรียกว่า " คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก " เพื่อคอยตรวจตราประเทศสมาชิกให้ปฏิบัติตามอนุสัญญาที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเด็ก 4 ประการ คือ สิทธิในการอยู่รอด สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิในการพัฒนาตามขั้นตอนการศึกษา และสิทธิการมีส่วนร่วม³

สำหรับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ก็ได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ.2534 (ค.ศ.1991) โดยเป็นรัฐภาคีกลุ่มแรกที่ได้ร่วมลงนามในอนุสัญญา⁴ ซึ่งมีผลให้สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต้องดำเนินตามมาตรการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญา อาทิ กำหนดนโยบายพัฒนาเด็กและเยาวชนไว้ในนโยบายของรัฐบาลหรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาที่มีอยู่ให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพเหมือนนา ๆ ประเทศที่ได้มีการพัฒนาแล้ว วรรณคดีเผยแพร่ความรู้เรื่องสิทธิเด็กให้สมบูรณ์และแพร่หลายยิ่งขึ้น ทั้งยังเผยแพร่ความรู้เรื่องสิทธิเด็กไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อให้รู้ถึงความหมายและความสำคัญของสิทธิเด็ก แต่ในความเป็นจริงการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็น

² กองนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ศาลเยาวชนและครอบครัว สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง, แผนพิทักษ์คุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2540-2549. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดินบุตธาร์ตฟูล , 2540), หน้า 5.

³ วิชา มหาคุณ, ศาลเยาวชนและครอบครัวตามแนวความคิดสากล. ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ยูแพค, 2539), หน้า 17.

⁴ คณะรับผิดชอบ โครงการทดลองศาลยุติธรรมเด็ก, หนังสือคู่มือสำหรับผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับศาลยุติธรรมเด็ก. (กำแพงนครเวียงจันทน์: ไม่ระบุสำนักพิมพ์, ค.ศ. 2001), หน้า 4.

ผู้ต้องหาในคดีอาญาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ยังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร เป็นผลให้ปัญหาเกี่ยวกับเด็กที่กระทำผิด ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไป เช่น เด็กที่ติดยาเสพติดและสารที่มีผิดต่อสุขภาพเด็กผู้กระทำผิดที่ไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างเท่าเทียมกันในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ฯลฯ

เนื่องจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กจึงก่อให้เกิดพันธะทางกฎหมายในการดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ได้ลงนามแล้ว ซึ่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ยอมรับและประกันอย่างเต็มที่เท่าที่จะทำได้ในการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยเฉพาะกรณีเด็กตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เท่าที่ผ่านมาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เสนอรายงานเรื่องความคืบหน้าของการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กตามพันธกรณีที่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้กำหนดไว้ ต่อคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว ซึ่งรัฐบาลของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้นำเสนอรายงานในทุก ๆ ห้าปี เช่น ในปี พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) รัฐบาลของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้เสนอรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวต่อคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติ ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวได้เสนอแนะให้รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ควรแก้ไขปัญหบบางประการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก เพื่อส่งเสริมสิทธิเด็กให้มีมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยควรพัฒนาในเรื่องระบบศาลยุติธรรมสำหรับเด็กและตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก⁵ อาทิ กฎหมายว่าด้วยการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีของเด็กและเยาวชน กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว ฯลฯ เพราะปัจจุบันสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ยังใช้กระบวนการยุติธรรมทั่วไปต่อการกระทำผิดของเด็ก ซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กตามข้อ 40 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ควรจะเป็นเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่พืงมีต่อเด็ก (juvenile criminal proceedings) และขอโอกาสให้เด็กได้รับการบำบัดเยียวยา โดยไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาล นอกจากนั้นกระบวนการหลังคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล ต้องมีหลักประกันว่าเด็กจะได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม⁶

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

⁶ วันชัย รุณวงศ์, สรพสิทธิ์ คุมพ์ประพันธ์, วัชรินทร์ บัจเจกวิญญูสกุล และคณะ, กฎหมายและแนวปฏิบัติในประเทศไทย เฉพาะกรณีที่ไม่สอดคล้องตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา, หน้า 12.

ปัจจุบันในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีการแก้ไขกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก และมีการตรากฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตของฐานความผิด และมาตรการต่าง ๆ ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา แต่ก็เห็นได้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับเด็กที่กระทำผิดทางอาญายังคงปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไปในสังคมของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทั้งนี้ส่วนหนึ่งก็มาจากกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเด็กที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังมีข้อบกพร่อง จึงสมควรที่จะศึกษาถึง กฎหมายของประเทศไทย อนุสัญญาระหว่างประเทศ และกฎหมายของต่างประเทศ ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เพื่อนำแนวทางของกฎหมายของประเทศไทย อนุสัญญาระหว่างประเทศ และกฎหมายของต่างประเทศ ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา มาปรับและประยุกต์ใช้ในกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และสอดคล้องกับยุคปัจจุบันและแก้ไขข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหา สาเหตุ รูปแบบ และปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เด็กตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา
 2. เพื่อศึกษาถึงรายละเอียด และข้อบกพร่องต่าง ๆ ของกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา
 3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กับกฎหมายของประเทศไทยในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา
-

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจุบันประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีการแก้ไขกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก และมีการตรากฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิ์และผลประโยชน์ของเด็ก เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา แต่จะเห็นได้ว่ากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิ์และผลประโยชน์ของเด็กที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันยังมีข้อบกพร่องและขาดมาตรการที่เหมาะสม จึงสมควรที่จะศึกษาถึงหลักการทางด้านกฎหมาย ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาของประเทศไทยและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมาเป็นแนวทางในการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมาบังคับใช้ ทั้งนี้เพราะประเทศไทยนับว่าเป็นตัวอย่างที่ดีในการบัญญัติกฎหมายและแนวทางในการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยเฉพาะพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวิจัยถึง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยจะทำการศึกษาถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น สาเหตุ รูปแบบ และปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เด็กตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา และข้อบกพร่องของกฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทย และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1990 ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ต่อจากนั้นก็ให้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กับกฎหมายของประเทศไทย และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1990 ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา และความเหมาะสมในการแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติมกฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และหาแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าจากเอกสารภาษาไทย ภาษาลาว และภาษาต่างประเทศ ตำรา หนังสือ วารสาร ด้วบทกฎหมาย บทความ อินเทอร์เน็ต การสัมภาษณ์นักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในเรื่อง การคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เพื่อที่จะได้ประมวลเป็นข้อเสนอแนะในส่วนของ การแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติมกฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในเรื่อง การคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหา สาเหตุ รูปแบบ และปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เด็กตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา
2. ทำให้ทราบถึงรายละเอียดและข้อบกพร่องๆของกฎหมายสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในเรื่อง การคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาเพื่อที่จะเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป
3. ทำให้ทราบถึงกฎหมายของประเทศไทย และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1990 ในเรื่อง การคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาเพื่อเป็นแนวทางในการนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว
4. สามารถที่จะนำเอาข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติมในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวต่อไป